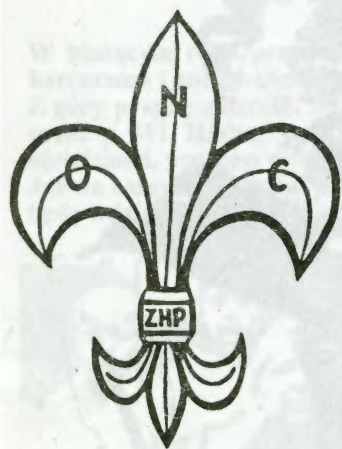

" Wszystko co nasze Ojczyźnie oddamy ... "

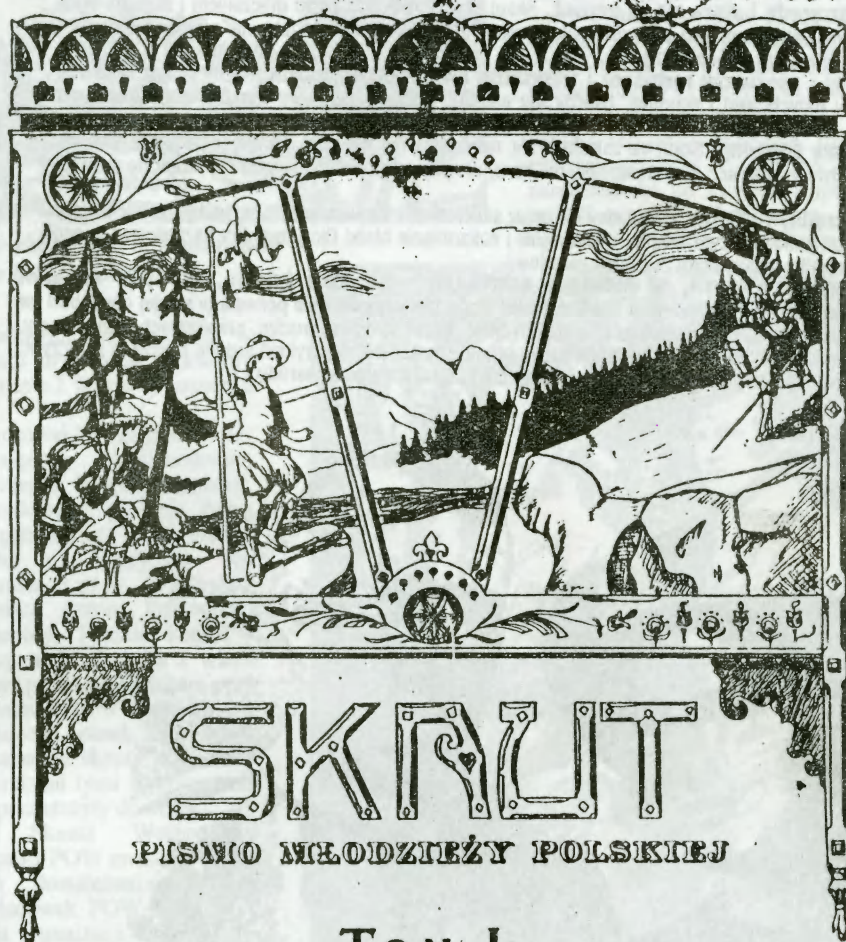
* JUBILEUSZOWE SPOTKANIE
HARCERSKICH POKOLEŃ ZIEMI WOLBROMSKIEJ *
* W 80 ROCZNICĘ POWSTANIA HARCERSTWA
W WOLBROMIU *

21 - 22 WRZEŚNIA 1996 ROKU

WIEŚCI WOLBROMSKIE

HARCERSKIE WYDANIE OKOLICZNOŚCIOWE

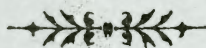
SKRUT

PISMO MŁODZIEŻY POLSKIEJ

TOM I.

[ROK 1911 (od 15/X) i 1912 (do 1/IX)]

Redaktorowie: A. Małkowski i I. Kozielski.

LWÓW.

Skład główny w Administracji "Skaut" i w księgarni Gubrynowicza | Syng
1912.

PODSTAWY INSTYTUCYI GEN. BADEN-POWELLA

PRZYRZECZENIE SKAUTOWE : "Mam szczerą wolę uczynić wszystko, co jest w mojej mocy, by całym życiem pełnić służbę Bogu i Ojczyźnie, bliźniemu nieść chętną pomoc w potrzebie i być posłusznym prawu skautowemu".

PRAWO SKAUTOWE : 1. Na słowie skauta polegaj jak na Zawiszy. Skaut ceni swą godność, jest prawdomówny : kłamca nie wart być skautem. Skaut nie odróżnia słowa zwyczajnego, które nie zobowiązuje, od słowa honoru, którego się nie łamie. Skaut też słowa waży, na wiatr ich nie rzuca; obłudą i fałszem się brzydzi.

2. Skaut służy wiernie Ojczyźnie i dla Niej spełnia jak najsumienniejsze swoje obowiązki. Skaut stara się zrozumieć, czego Ojczyzna od niego wymaga i wprowadza to w życie:

pamięta, że zawsze Ojczyzna ma być na pierwszym miejscu, na dalszym dopiero jego własna osoba. Przy rodzicach i przełożonych stoi w dobrej i złej doli; nawet mówić źle o nich przy sobie nie pozwala.

3. Skaut jest pożyteczny i niesie chętną pomoc bliźnim. Skaut szuka sposobności, by codziennie wyświadczyć komuś choćby drobną przysługę; niesie pomoc bliźniemu nawet z największym nakładem sił i poświęcenia, bez względu na swoją wygodę, lub korzyść.

4. Skaut w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego skauta. Gdy skaut spotyka drugiego, choćby nieznanego skauta, postępuje z nim jak z najlepszym znajomym i służy mu radą i pomocą. Skaut nigdy z góry na innego nie patrzy, dlatego, że jest biedniejszy, albo do innej warstwy społecznej należy, ani też nie da się opanować zawiści względem bogatszych, czy szczęśliwszych.

5. Skaut jest rycerski. Skaut jest grzecznym dla wszystkich a szczególnie uprzejmym dla kobiet; otacza opieką dzieci, zawsze chętnie wspiera starych, utomnych, a dzielnie i śmiało broni pokrzywdzonych; nie przyjmuje za to żadnej nagrody.

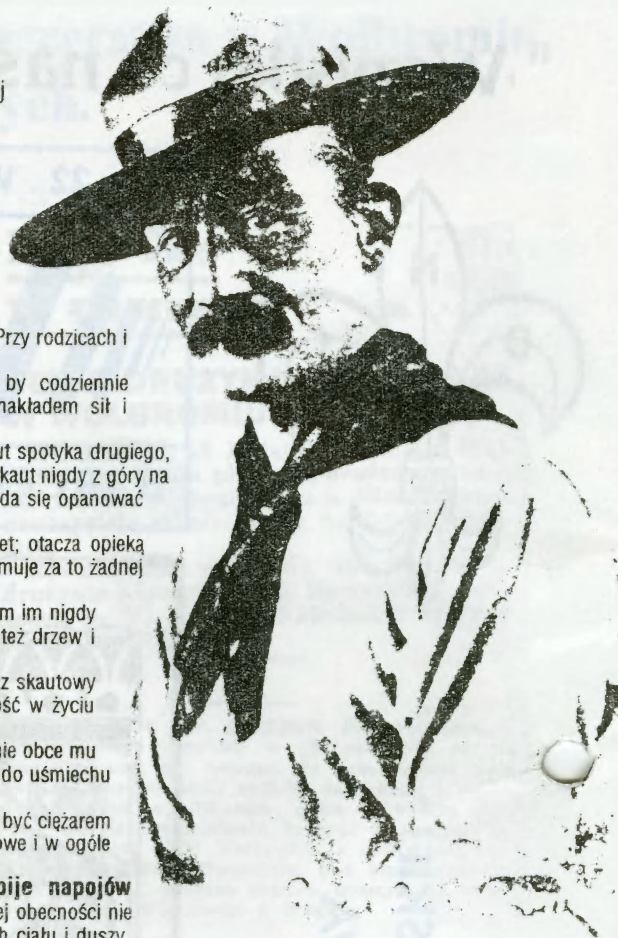
6. Skaut miłuje przyrodę i stara się ją poznać. Skaut chroni zwierzęta przed dręczeniem i sam im nigdy krzywdy nie czyni, nie zabija więc bez potrzeby nawet owadu. Bez koniecznej potrzeby nie niszczy też drzew i innych roślin i w ogóle niczego w przyrodzie.

7. Skaut jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym. Każdy rozkaz skautowy musi być wykonany natychmiast i ochotnie, choćby był niemiły. Posłuch skautowy wyrabia karność w życiu narodowym.

8. Skaut jest zawsze pogodny. Skaut nie zniechęca się, nie naraża, nie zna co to dąs, a szczególnie obce mu są wybuchy prostactwa w chwilach niepowodzenia, nie klnie, nie przeżywa. Wtedy zmusza się raczej do uśmiechu lub pogwizduje.

9. Skaut jest oszczędny i ofiarny. Oszczędny nie przez sknerstwo, lecz przez przezorność, by nie być ciężarem dla innych, a pomocą potrzebującym; ofiarny - "naodzianie i nakarmienie Matki Ojczyzny". Gry hazardowe i w ogóle trwonienie czasu i majątku uważa skaut za grzech narodowy.

10. Skaut jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach - nie pali tytoniu, nie pije napojów alkoholowych. Skaut brzydzi się wszelkim brudem, unika złego towarzystwa i nie pozwala w swojej obecności nie tylko czynić, ale nawet mówić lub dowcipkować nieprzyzwoicie. Skaut stroni od trucizn, szkodzących ciału i duszy, chce zachować zdrowie i siły dla siebie i dla dobra ogółu, pragnie dawać dobry przykład drugim i przez to przyczynić się do zmniejszenia spustoszeń, jakie te nałogi sprawiają pośród szerokich warstw narodu.

*Naczelnik Skautów Świata
gen. Robert Baden-Powell,
twórca w 1907r. skautingu
w Anglii - ruchu
samowychowawczego
młodzieży, który wkrótce
ogarnął cały świat.*

*Andrzej Małkowski i Olga Drahonowska -
twórcy skautingu polskiego.*

HISTORIA RUCHU HARCERSKIEGO NA ZIEMI WOLBROMSKIEJ

W bieżącym roku przypada 80 rocznica powstania ZHP na terenie Wolbromia. W związku z tym pragnę przybliżyć harcerzom i mieszkańcom naszego miasta historię ruchu harcerskiego w Wolbromiu.

Z góry pragnę zastrzec, że pisząc o historii ZHP Wolbrom, korzystam z kronik i dokumentów harcerskich opracowanych przez p. Wł. Hadta, protokołów przyjaciół harcerstwa oraz przekazów ustnych byłych harcerzy. Jeśli wystąpią pewne nieścisłości, proszę o wybaczenie.

Już na samym początku pragnę zaapelować do mieszkańców - jeżeli posiadają dokumenty, pamiątki z pracy harcerskiej, będę wdzięczny za ich udostępnienie, ewentualnie przekazania ich do dh. Stanisława Milejskiego (Wolbrom, Rynek 4).

*Założycielka drużyny skautowej w Wolbromiu -
Maria Mrozowska*

Drużyna jak na owe czasy posiadała izbę harcerską, która mieściła się przy ul. Pilickiej 20 w lokalu Biblioteki Narodowej. Tutaj odbywały się zima zbiórki zastępów i drużyny, tutaj zmagazynowany był sprzęt harcerski. W budynku przechowywany był sztandar Narodowy - duma wszystkich harcerzy i mieszkańców Wolbromia.

Umundurowanie harcerzy uległo zmianie i tak : na głowie czapka rogatywka koloru khaki na otoku czapki zielony pasek o sprzagu rogatywki przypięta lilijka harcerska. Bluza z naramiennikami, do których na lewym ramieniu przypięta była barwa ze wstążek zastępu i drużyny. Od lewego naramiennika do kieszonki spływał sznur z gwizdkiem i kompasem harcerskim. Spodenki krótkie, ciemnogrnatowe, pas

Jak już wspomniałem w 1996r. przypada 80 lat ZHP w Wolbromiu, a więc z zebranego materiału utworzenie I drużyny skautów datuje się 3 maja 1916r. Były to lata I wojny światowej i rozbiorów Polski.

W 1916r. z inicjatywy p. Marii Mrozowskiej zorganizowany został oddział spieszony Ułanów Księstwa Warszawskiego, umundurowany oczywiście w papierowe czapki, lampasy u spodni. Oddział ten brał udział w uroczystości narodowej 3-go Maja. Zaraz po tej uroczystości oddział ten przeorganizowano i utworzono Drużynę Skautów. Drużynowym został p. Jurczyński- syn miejscowego adwokata, a do I drużyny należeli m.in.: Władysław Hadt, Jan Kamiński, Włodek Perkowski, Antoni Perkowski, Mieczysław Golebiowski, Bogumił Marchaj, Tomasz Krężel - mieszkający do dzisiaj na ul. Parkowej w Wolbromiu i wielu innych. Izba skautowa mieściła się w domu p. Józefa marchaja przy ul. Krakowskiej 20. Skauci umundurowani byli w bluzy koloru khaki, krótkie spodenki, kapelusz skautowski, pasek i kolorowe chusty. Nieodłącznym elementem wyposażenia skauta była laska dług. ok 160 cm. w kolorze ciemnym. Laskami tymi wykonywano różne elementy musztry, stano na warcie oraz służyły do obrony.

Podczas I wojny światowej Skauci Wolbromscy współpracowali z tajną organizacją wojskową POW zwana również "Piechór". Współpraca polegała na dostarczaniu tajnych dokumentów, rozkazów z Olkusza do placówek POW w Pilicy i Żarnowcu. Skauci ubezpieczali ćwiczenia organizacji POW, które odbywały się w Lasach Wolbromskich oraz mieszkanie p. Binkiewicza, podczas ćwiczeń z bronią. Po odzyskaniu niepodległości 1918 r. drużynowy skautów Jurczyński wyjechał z Wolbromia i działalność skautingu upadła. Ale w chłopcach zostały zaszczerpione ideały i bakcył, który spowodował, że w dwa lata później przy współudziale p. M. Mrozowskiej zostaje zorganizowana drużyna harcerska. Był to rok 1920-21, a drużynowym zostaje druha Władysław Hadt, oficjalne zatwierdzenie drużyny datuje się na 25.03.1923 i nosi nazwę Wolbromskiej I Drużyny ZHP im. Stefana Czarnieckiego. Drużyna podlegała hufcowi w Olkuszu i należała do IX okrągu Chorągwi Sosnowieckiej.

Pisząc o tej drużynie p. Władysław Hadt wspomina : "opiekunką drużyny była M. Mrozowska, przybocznym moim był B. Kamiński, po którego tragicznej śmierci funkcję przejął dh. J. Strzałka - syn Teofila zam przy ul. Miechowskiej, sekretarzem był Franciszek Kulka uczeń Gimnazjum Olkuskiego zam. przy ul. Żarnowieckiej "

*Drużynowy Władysław Hadt (po prawej)
i Przyboczny Bogdan Kamiński (po lewej)*

2-II-1925r

Lista

I Kolbram. Druż. Harc. - 37 Sosnow. - im. St. Gumińskiego.

Drużynowy: ... Władysław Gładt.

Przyboczny: ... Józef Strzałka.

Szansa.

I zastępcy: Stanisław Trzebiński.

Prodownik I zastępcy: Franciszek Kryska.

II zastępcy: Walerjan Łuchowicz.

Prodownik II zastępcy: Henryk Syguta.

III zastępcy: Euzeljusz Kamiński.

Prodownik III zastępcy: Henryk Łorek.

Szeregownicy:

I zastępcy: Szymonowski Edward.

" Gzanka Marian

" Bogłódzki Piotr.

" Palczyński Stanisław.

" Grzesi Bogusław.

" Trzebiński Tadeusz

" Łuchowicz Szymon.

II zastępcy: Władław Łopadziej

" Karimierz Chłosta

" Walerjan Mota

" Hipolit Łuchowicz.

" Antoni Wólczycki

" Euzel Łopadziej

III zastępcy: Stanisław Strzałka

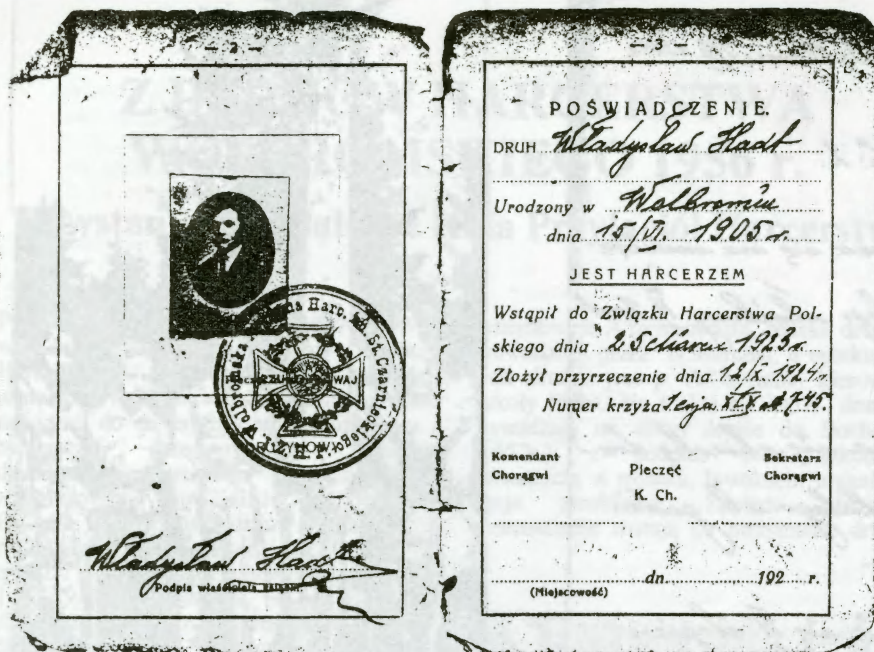
" Józef Dobromilski

" Henryk Gardet

" Władysław Jędrzejko

" Paweł Łopadziej

" Feliks Łorek, Piotr Sosnowski i Franciszek Grzesi

Książeczka harcerska Władysława Hada.

skorczany, chusta na szyi, krzyż harcerski na lewym boku bluzy, laska harcerska.

Drużyna składała się z 4 zastępów, w których było po 8 harcerzy. Na czele zastępów stali zastępowi, których mianował drużynowy. Drużyna liczyła 36 chłopców plus drużynowy i przyboczny, a byli to m.in. Władysław Hadt - drużynowy, E. Angier, J. Dobromilski, J. Grzanka, A. Haberko, K. Kulka, F. Kulka, J. Książyński, P. Krężel, E. Kamiński, F. Krysa, P. Maślisz, S. Palczyński, W. Słota, St. Sikora, H. Sygula, E. Szymański, St. Trzeński, i wielu innych.

Majątek drużyny był skromny: 1 namiot 4 - osobowy po drużynie skautów, 1 garnek, 30 kasek harcerskich, toporek do rąbania drewna, łopatką saperską, trąbka sygnałowa, proporzcyk drużyny, proporzcyki zastępów. Skromne finanse drużyny nie pozwalały na zakup większej ilości sprzętu i w większości sprzęt pochodził z darowizn. Składka harcerska wynosiła 10 gr lub 20 gr. i wierano ją tylko od bardziej zamorzonych harcerzy. Harcerze organizowali różne imprezy, ale dochody też nie były duże, nie mniej jednak organizowano wycieczki piesze do ruin zamku w Smoleniu i Rabsztynie, do Ojcowa, Olkusza oraz biwaki na Pazurku, Ogonowie, Marianowie. Wyżywienia zbiorowego na biwakach nie było, więc każdy zabierał z domu prowiant, a wspólna była tylko kawa i herbata oraz zupa.

Prawie wszyscy brali udział w zbiórkach zastępów drużyny, zlotach na szczeblu Hufca, wycieczkach i biwakach. Drużyna zdobyła I miejsce na jednym ze zlotów hufca Olkusz. Harcerze przestrzegali prawa harcerskiego, godnie nosili mundur i krzyż harcerski. Swą postawą, działalnością, imprezami i pracą zjednywali sobie całe społeczeństwo Wolbromia.

Dużą pomocą i radą służyła p. M. Mrozowska, która powinna przejść do historii Wolbromia jako wielka społeczniczka oddana dla pracy z dziećmi i młodzieżą.

W 1926r. następuje zawieszenie działalności drużyny ze względu na niepłacenie składek na rzecz Hufca i Chorągwi Harcerzy. A oto wspomnienia dh. Hada: "Moment zawieszenia był bardzo smutny i odbył się na tzw. Pagórkach tuż przed torami kolejowymi. Drużyna ustawiła się w szeregu, a komendant Hufca dh. Waligórski odczytał rozkaz zawieszenia drużyny. Ja jako drużynowy podziękowałem chłopakom za ich pracę i zarządziłem oddanie krzyży i legitymacji harcerskich, po przekazaniu ich komendantowi hufca pocieszam chłopców, że po uregulowaniu płatności czynności drużyny zostaną przywrócone. Chłopcy nieomal z płaczem rozeszli się do domu." Niestety, zawieszenie drużyny, o którym mowa, trwało długo i drużynę rozwiązano.

Wydawać by się mogło, że okoliczności, które spowodowały jej zawieszenie, a później rozwiązanie, będą nie do pokonania. Ale oto jest kwiecień 1932r. Po 6-ciu latach przerwy zawiązuje się I Wolbromska Drużyna Harcerów im. Emilii Plater. Założycielką jest dh. Władysława Kluczeńska, a później z męża Waniekówna - nauczycielka Szkoły Powszechnej w Wolbromiu. Drużyna na początku liczy 10 harcerów. Na pierwszych zbiórkach omawiane i tłumaczone są prawa harcerów, oraz metody pracy harcerskiej. Po wakacjach w roku 1932 do Drużyny Harcerów zapisują się nowe dziewczęta i drużyna liczy 34 harcerki, które dzielą się na cztery zastępy. W drużynie są m.in.: J. Bugajewska, M. Bratkówna, St. Bratkówna, J. Cislowska, M. Czapnikówna, St. i A. Gardelówna, A. Gajewska, Wl. Gąsior, W. Marchaj, B. Nowakowska, G. Pindera, Zd. Pindera, J. i D. Rotter, Wl. Zuchowicz, G. Zgadzaj, K. Haberko, A. Haberko i inne. Nadmieniam, że wszystkie nazwiska są nazwiskami panienskim.

W dniu 14.XI.1932r. zastępowymi zostają: dh B. Nowakowska, dh Wl. Zuchowicz, dh J. Rotarska, dh St. Jasińska. Praca harcerów, ich postawa owocują i do drużyny przybywa coraz więcej nowych dziewcząt. Finanse drużyny są skromne, toteż harcerki podejmują prace zarobkowe (szyją pantofle szmaciane, piłki, wykonują zabawki, słomianki, organizują loterie fantowe) i w ten sposób zarobione pieniądze wraz ze składkami zasilają kasę drużyny. Zbiórki odbywają się w izbie harcerskiej przy ul. Zwirki i Wigury. Harcerki biorą czynny udział w życiu szkoły i miasta. Za zarobione pieniądze w 1934r. jadą na obóz harcerów w Barcicach, Rytrze, organizują wycieczki, biwaki, ogniska harcerskie z udziałem mieszkańców Wolbromia. Rok 1935 jest rokiem pamiętnym dla harcerów, uczestniczą w obozie w Falkowie w dniach od 1.07 - 9.07.1935r., a następnie ze swoją drużyną

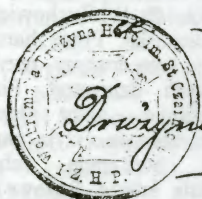
Obóz harcerski w Chochotowie w 1937r. Pierwszy z prawej - Jan Gardela

Chęć 200 a
I. Wolbromska Drużyna Harcerska
Zagłębiowska
im. St. Czarneckiego
L. 5/44

Wolbrom 9/II 1934r.

Rozkaz L. 2.

- I. Niniejszym wyznacza się na miesiąc luty n.b. jako zastęp słubany II. zast. "Kuchulek"
- II. Niniejszym wyznacza się abiwiskę drużyny na dzień 10 lutego n.b. godz. 3⁰⁰ po południu. -
- III. Niniejszym przyznaje się III. stopień "młodziaka" drużynie Franciszkańskiej -

Cauwaj

Jeden z rozkazów I Drużyny Harcerskiej im. St. Czarneckiego

dh Wl. Wanikową uczestniczą w Zlocie Harcerzy i Harcerek w Spale, na którym jest obecny Prezydent Polski St. Mościcki. Z Wolbromia w Zlocie uczestniczą m.in. dh Wl. Wanikowa, dh K. Haberkówna, dh B. Nowakowska i inne. W 1936r. do istniejącej drużyny harcerek dołącza w dniu

17.02. Zagłębiowska Drużyna Harcerzy im. Jana Kilińskiego, która powstaje i działa przy Szkole Powszechnej w Wolbromiu. Założycielem i organizatorem drużyny jest dh Wincenty Biernacki - nauczyciel tutejszej szkoły. Drużyna liczy 37 chłopców i podzielona jest na 3 zastępy, a obowiązki

Gromada zuchów z opiekunką dh Hubarową. 1936 rok

Obóz drużyny żeńskiej - Sianki 1937 r.

zastępowych pełnią dh H. Bratek, dh W. Pabian, dh J. Rotter - który należał do wcześniej rozwiązanej drużyny harcerek w roku 1923, a obecnym czasie jest uczniem Gimnazjum w Olkuszu. Obie drużyny są chlubą mieszkańców i władz Wolbromia. Poza normalną pracą harcerską uczestniczą w uroczystościach religijnych i państwowych. W dniu 17.05.1936r. drużyny uczestniczą w Zlocie Hufca Olkuskiego w liczbie 40 harcerek i 40 harcerek. Jak już wspomniałem, organizują wycieczki do Pilicy, Smolenia, Rabsztyna. Aby pomóc finansowo działalności drużyn, reaktywuje się w dniu 18.04.1936r. "Koło Przyjaciół Harcerstwa", którego prezesem zostaje długoletni harcerz, później drużynowy I Drużyny Męskiej 1926 dh Wl. Hadt. Podczas uroczystości św. Jerzego odbywa się przyrzeczenie harcerskie z udziałem Hufcowego z Olkusza dh Wiatrowskiego. W dniu 6.12.1936r. zostaje założona "Gromada Zuchów" - pod opieką p. Hubarowej, nauczycielki szkoły powszechnej w Wolbromiu. Gromada liczy 24 chłopców w wieku od 8 do 12 lat. Jak nietrudno zauważyć szkoła i harcerstwo to jedna rodzina. To właśnie dzięki pracy społecznej nauczycieli, organizowana jest praca drużyn harcerskich i to właśnie im należą się słowa podziękowania za pracę w wychowaniu wielu pokoleń harcerskich, krzewieniu ideałów wynikających ze słów przyrzeczenia harcerskiego:

"Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim, być posłusznym prawu harcerskiemu."

Ogromną pomoc w zdobywaniu funduszy niesie "Koło Przyjaciół Harcerstwa". Wyposaża drużyny w sprzęt harcerski, dzięki czemu możliwe są wyjazdy na obozy harcerskie, biwaki, kolonie zuchowe.

Zlot w Bydlinie, 1939 rok. Od lewej : Stanisław Żurkowski, Wacław Mazurek, Jan Rogalski, Czesław Wolski, Tadeusz Leśniewski.

Wracając do pracy drużyn nie sposób pominąć zaangażowania harcerek i harcerzy w pomoc dla najbiedniejszych dzieci. Organizują przedstawienia i zabawy okolicznościowe, a dochód przeznaczają na pomoc dla dzieci organizując corocznie m.in. gwiazdkę z upominkami. W kalendarzowym skrócie w 1937 r. zorganizowany zostaje obóz w Chocholowie, na którym to obozie przyrzeczenie harcerskie na ręce dh

M.Kaczmarczyka składają m.in. dh Wacław Mazurek, Z.Hadt, St.Wodecki, E.Żuchowicz, A.Marchaj, M.Strojny, R.Bratak, W.Kołodziejczyk, Z.Dulski, St.Kręzel, T.Kręzel, L.Konopka, J.Gardela, J. Rogalski, Z.Palczyński, St.Stróżecki. Natomiast drużyna harcerek uczestniczyła w obozie w Siankach gdzie komendantem obozu była dh Wł. Waniek. Z każdym rokiem przybywa harcerek i harcerzy, oraz zuchów w

Wolbromiu, którzy podczas obchodów świąt religijnych, państwowych i harcerskich defilują w swych zielonych mundurkach, wzbudzając wiele radości i dumy. Myślę że nie jest przesadą jeżeli napiszę, że w każdej wolbromskiej rodzinie były harcerki i harcerze. Do tradycyjnych świąt harcerskich należały: obchody święta patrona harcerzy św. Jerzego, opłatek harcerski w dniu 6.01. każdego roku spotkania wielkanocne i dzielenie się "święconym", rocznice powstania drużyn harcerskich. Związaniem pracy w roku szkolnym były zawsze wyjazdy na obozy harcerskie, o których już pisałem, udział w Złotach Harcerskich na szczęblu Hufca, Chorągwi Zagłębiowskiej - do której drużyny należały. W roku 1938 harcerki i harcerze wyjechali na wspólny obóz w Mąchocicach, który odbywał się w dniach 20.07 - 8.08.1938r. Nowy rok harcerski, który rozpoczynał się po wakacjach, zawsze przynosił zwiększenie liczby harcerek i harcerzy. We wrześniu 1938r. 37 ZDH liczy 52 członków i jest podzielona na 5 zastępów, zastępowymi są: Henryk Bratek, Zdzisław Dulski, Stanisław Żurkowski, Wacław Mazurek, Alfred Marchaj.

Na początku 1939r. dh Waniek opuszcza Wolbrom, ale dalej pomaga swojej drużynie i nowej drużynowej Stanisławie Żuławińskiej. W 1939r. Drużyny uczestniczą w Zlocie Hufca Olkusz w Krzywopłotach w dniach 26.06 - 3.07. W dniu 2.07. przyrzeczenie składają nowi członkowie 37 Wolbromskiej Drużyny Harcerzy: Kazimierz Haberka, Jan Hadt, M.Gardela, Antoni Kołodziejczyk, Cz.Kołodziejczyk, Józef Marchaj, Jerzy Paulewicz, Bolesław Struzik, Antoni Władysław, Lech Wewerek, Czesław Wolski, Zygmunt Wolski, Zdzisław Zgadzaj, Tadeusz Leśniewski. W dniach 6.07. - 29.08. dh W. Biernacki, W.Bratak, St.Żurkowski i W.Mazurek uczestniczyli w obozie harców w Łekawie Harcerskiej - Ośrodku ZHP w

Dh Władysława Waniekowa prowadzi drużynę im. Emilii Platter

**Obóz drużyn
harcerskich
- Choina 1947r.
Drugi od lewej
- dh R.Samborski,
drużynowy
14 Wolbromskiej
Drużyny Harcerzy im.
ks.J.Poniatowskiego.**

powiecie piotrowskim. Drużyna żeńska uczestniczy w obozie służby harcerzek Hufca Olkuskiego w Sutówku w dn. 5.08. - 28.08. gdzie komendantem obozu jest dh H.Bieńkowska.

1.09.1939. wybuchu II wojna światowa i przerywa oficjalną pracę harcerską. Harcerze w całej Polsce przechodzą do podziemnych organizacji wojskowych, aby podjąć walkę z hitlerowskimi Niemcami. Również harcerki i harcerze z Wolbromia działają w AK, uczą się i starają przetrwać okupację. W czasie okupacji działa w Wolbromiu drużyna harcerska prowadzona przez dh St.Żuławińską. W skład drużyny wchodziło 9 dziewcząt w wieku 15 - 17 lat, a było : Krystyna Haberko, Aleksandra Haberko, Krystyna Garbulińska, Wiktoria Gąsior, Krystyna Kopeć, Anastazja Kowalska, Maria Maciag, Zofia Zgadzaj, Krystyna Żurkowska. Zbiórki prowadzone były zimą w domu dh Żuławińskiej lub u którejś z harcerzek, latem w polu lub lesie. Na zbiórkach przygotowywano się do pracy z dziećmi w drużynie, czytano wyjątki z historii ZHP i Polski, prowadzono ćwiczenia z udzielania pierwszej pomocy. Gdy dh St.Żuławińska pracowała w Zadróżu, harcerki przyjeżdżały do niej na niedziele i urządały wycieczki do Ojcowa, Pieskowej Skały i okolic. Wiosną 1942r. Niemcy zajęli szkołę w Zadróżu i harcerki przeniosły książki z biblioteki harcerskiej do domu dh Żuławińskiej. Ukryto je w stodole pod zbożem.

Po długiej i ciężkiej wojnie trwającej sześć lat, (17 stycznia 1945 zostaje wyzwolony Wolbrom), 9 maja 1945 roku ogłoszony zostaje koniec wojny i podpisany akt bezwarunkowej kapitulacji Niemiec.

W całym kraju spontanicznie odradzają się jednostki harcerskie bazujące na tradycjach harcerstwa przedwojennego. Wolbrom nie pozostaje w tyle, mając wśród swych mieszkańców wielu byłych harcerzy i harcerzek z okresu przedwojennego. Rusza praca w szkołach wolbromskich, a wraz z nią organizują się drużyny harcerzek i harcerzy, kontynuując chlubną tradycję harcerstwa wolbromskiego od 1916 roku.

W 1946 roku w porozumieniu z Dyrektorem Gimnazjum Koedukacyjnego prof. Janem Drozd - Gierymskim oraz dh Wincentym Biernackim, druh Ryszard Samborski organizuje zapisy do Harcerskiej Drużyny Męskiej mającej działać przy gimnazjum w Wolbromiu. Zapisuje się około

30 chłopców, których dh W.Biernacki i prof. J.Drozd - Gierymski informują o obowiązkach jakie spoczywają na harcerzach i postanawiają zorganizować kurs zastępowych. Instruktorami i wykładowcami są dh W.Biernacki i R.Samborski. 9.XI.1946r. odbywa się pierwsza zbiórka drużyny, która otrzymuje rozkazem Hufca Harcerzy w Olkuszu numer 14 i nosi imię ks. Józefa Poniatowskiego. Drużynowym zostaje mianowany dh R.Samborski, przyboznym Przemysław Garkiewicz, zaś zastępowymi są : Zb.Dulski, Z.Zgadzaj, Marian Palczyński, H.Brątek, F.Gajos, Z.Nocoń. Kolor chust - ciemnozielony, opiekę nad drużyną sprawuje p.Antoni Palczyński.

Dnia 15. XI. 1946r. zapisy członków rozpoczyna 37 Zagłębiowska Drużyna Harcerzy działająca przy Szkole Powszechnej Nr 1. Zgłaszają się 73 osoby, drużynowym zostaje mianowany dh Ludwik Biernacki, przyboznym jest dh Ryszard Malinowski, zastępowymi są : M.Biernacki, A.Gardela, B.Tracz, R.Jakubowski, R.Malinowski. Kolor chust - niebieskie. Drużyną opiekuje

się p.Julian Palczyński. Drużyna rozkazem Hufca Olkuskiego otrzymuje nowy numer 13 ODH i pozostawia swego patrona J.Kilińskiego.

W 1946 roku przy Gimnazjum powstaje II Drużyna Harcerzek im. H.Bieńkowskiej "Las". Drużynową zostaje mianowana dh Teresa Radzewicz, przybozną Iza Radzewicz, zastępowymi zostają dh Jadwiga Subocz, Henryka Kozieł. Kolor chust - zielone.

Przy Szkole Powszechnej Nr 3 powstaje i zostaje zarejestrowana 15 ODH im. Stefana Batorego. Drużynowym zostaje dh Jan Głąb, przyboznym Jerzy Kibil, zastępowymi : M.Ziółko, St.Kalarus, A.Purzycki, Ireneusz Rządewski, J.Palka, W.Bockenheimer, A.Jasiński. Kolor chust - żółte. Opiekunem drużyny jest p. D.Walewski.

22.IV.1947r. wznowia działalność I Drużyna Harcerzek im.E.Platter, której drużynową zostaje Krystyna Haberková (obecnie Tuchowska), przybozną Anastazja Kowalska (obecnie Zalewska). Drużyna liczy 54 harcerki; kolor chust żółto - złoty, godłami zastępów są nazwy ptaków. Opiekunką drużyny jest p. A.Ożozanka - kierowniczka Szkoły Nr 2.

Tak więc w pierwszych latach po wojnie w Wolbromiu jest pięć drużyn harcerskich : trzy męskie i dwie żeńskie. Kapelanem drużyn zostaje ks. Stanisław Urbański. Drużyny uczestniczą w życiu szkół i miast, spotykają się na wspólnych uroczystościach harcerskich, świętach narodowych i religijnych. Praca drużyn rozwija się i wciąga w swoje szeregi nowe zastępy młodzieży. W 1947r. drużyny uczestniczą w obchodach Św. Józefa - patrona harcerstwa w miesiącu kwietniu i podczas tej uroczystości odbywa się

**Kolonia harcerska harcerzek - Bydlin 1947r.
Stoją od lewej : dh A.Kowalska, dh K.Haberkówna wraz z drużyną harcerzek.**

**Kolonia harcerska harcerek -
Bydlin 1947r.**

**Od góry : Aleksandra Haberkówna,
od lewej - Anastazja Kowalska, Krystyna
Haberkówna**

przyrzeczenie harcerskie, które składa na ręce hufcowego, druha T.Barczyka 100 harcerek i harcerzy. W lipcu 1947r. drużyny żeńskie i męskie uczestniczą w obozie letnim w Chojnie, a w miesiącu sierpniu w obozie harcerskim na Pazurku.

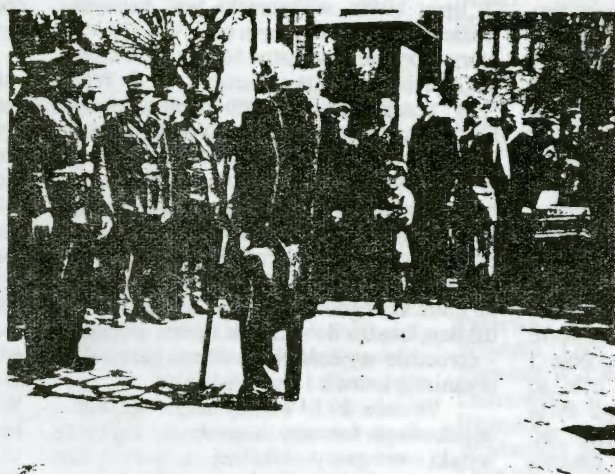
Od 5.VII. - 27.VII. drużyna E.Platter uczestniczy w kolonii harcerskiej w Bydlinie zorganizowanej dla 60 harcerek z Wolbromia, a drużyna "Las" w obozie w Chojnie gdzie komendantem obozu jest dh T.Radziejewicz. W dniach 1.VIII. - 25.VIII. 1947r. druż. J.Głab i druż. P.Gardkiewicz uczestniczą w kursie drużynowych w Węgierskiej Górze. 5.X.1947r. następuje zmiana drużynowego 14 ODH, harcerze żegnają dh R.Samborskiego, a nowym drużynowym zostaje dh Stanisław Żurkowski. Zmienia się też patron drużyny i zostaje nim R.Traugutt.

W grudniu 1947 roku na jednej z Rad Drużyn 14 ODH poddany zostaje projekt zrobienia sztandaru. Przy dużej pomocy finansowej Koła Przyjaciół Harcerstwa, dh St.Żurkowskiego 14 ODH w Wolbromiu powierza wykonanie sztandaru siostrze Karmelitankom. Sztandar wygląda następująco : wymiary 85 x 90 cm, z jednej strony Św. Jerzy siedzący na koniu, a z drugiej na białym tle Krzyż Harcerski z napisem "Bóg - Ojczyzna". Ponieważ i pozostałe drużyny wolbromskie też chciały posiadać sztandary zwołana zostaje Rada Drużyn Wolbromskich przez dh W.Biernackiego. Na tej radzie 14 ODH zrzeka się prawa do sztandaru na rzecz wszystkich drużyn działających w Wolbromiu. W związku z tym postanowiono utworzyć Podhufiec Harcerzy w Wolbromiu i nadać sztandar. Powiatowy Hufiec w Olkuszu mianuje pierwszym podhufcowym dh W.Biernackiego i rozpoczynają się przygotowania do uroczystości poświęcenia i wręczenia sztandaru. Uroczystość zaplanowano na dzień 25.IV.1948r. w dniu

Św.Jerzego, patrona harcerzy. Z ważniejszych wydarzeń z życia drużyn wymienić należy : 10.I.1948r. - wspólny opłatek 14 WDH z 2 WDHarcerek oraz przedstawicielami pozostałych drużyn w obecności grona pedagogicznego na czele z p. dyr. J.Drozd - Gierymskim, 16.I.1948r. - zorganizowanie balu maskowego dla dzieci przez harcerki z 2 WDH i harcerzy 13 i 14 WDH, 1.III.1948r. - rejestracja działających drużyn zuchowych i mianowanie drużynowych, którymi zostają : I - "Dzielni Wolbromiaczy" - dh Andrzej Urban II - "Wyrwi Dęby" - dh Jan Malinowski III - "Indianie" - dh Andrzej Jasiński IV - (nazwa nieznana) - dh Bonawentura Bratek Opiekunka drużyn zuchowych jest p.Irena Chwastek.

14.IV.1948r. następuje zmiana drużynowej drużyny harcerek im. E.Platter "Brac Skrzydlata". Drużyna żegna dh Anastazję Kowalską, która pełniła tę funkcję po Krystynie Haberkównie, a nową drużynową zostaje dh Jadwiga Suboczówna (obecnie Marszałek), w tym czasie uczennica

się wielka uroczystość harcerska, połączona ze Złotem Drużyn Hufca Olkusza. Uroczystość tę pamiętają doskonale harcerki i harcerze oraz mieszkańcy miasta, którzy w niej uczestniczyli. Był to dzień otrzymania przez Podhufiec Wolbrom sztandaru, o którego projekcie powstania napisałem wcześniej. Projektodawcą uroczystości był wg protokołu KPH dh M.Karwiński z Olkusza. Uroczystości zaczęły się od zbiórki pod Spinalnią, gdzie było miasteczko złotowe (obecnie mieści się w tym miejscu Wylegarnia Drobiu). Stąd cała grupa harcerek i harcerzy pomaszerowała na uroczystą Mszę Św., którą celebrował ks.St.Urbański - kapelan drużyn wolbromskich w kościele Św.Katarzyny. Po Mszy Św. na Rynku wolbromskim w obecności zaproszonych gości, władz miasta, ks.St.Urbański poświęcił sztandar Podhufca Harcerzy Wolbromia. Harcerki, harcerze, zuchy, zgromadzeni mieszkańcy miasta czekali na moment przekazania sztandaru. W skład honorowego pocztu sztandarowego

**Uroczystość
poświęcenia
sztandaru na
wolbromskim Rynku.
Starosta Olkuski
St. Krawczyk
przekazuje
poświęcony sztandar
druhowi Pilińskiemu.**

IX klasy gimnazjum, przyboczną zostaje Wł.Sosnowska, a obowiązki zastępowych pełnią : St.Kolodziejówna, St.Staszkiewiczówna i M.Marchajówna. Drużyna opiekuje się ochronką dla dzieci w Dłużcu. Tak oto docieramy do dnia 25.IV.1948r., kiedy to w Wolbromiu odbywa

wesli przedstawiciele drużyn harcerskich 13 ODH - dh Ryszard Malinowski 14 ODH - dh Zdzisław Grzebielichowski 15 ODH - dh Jerzy Kibil 13 ODH - dh Czesław Kulka. Sztandar wręczał dh Piliński - komendant Krakowskiej Chorągwi Harcerzy w obecności

**Uroczystość
poświęcenia
sztandaru na
wolbromskim
Rynku.
Honorowy
poczet
sztandarowy
harcerzy
ze swym
sztandarem.**

Komitet Honorowy

Przew. Zarządu Okręgu K.P.H. - Dr J. Pasenkiewicz - Wojewoda
Komendant Krakowskiej Chorągwi Harcerzy - Hm. R. Korzenjowski
Przewodniczący Powiatowej Rady Narodowej - F. Blińkiewicz
Starosta Powiatowy w Olkuszu - St. Krawczyk
Inspektor Szkoły w Olkuszu - M. J. Sienik
Komendant Olkuskiego Hufca Harcerzy - Dm. T. Barczyk
Dzielnice Harcerskie w Olkuszu - J. Szczygiel
Dziekan Parafii Wobrom - Ks. E. Skowron
Założycielka Harcerstwa na ter. Wobromia - M. Mrozowska
Przewodniczący Miejskiej Rady Narodowej - J. Wolff
Burmistrz miasta Wobromia - St. Gardyla
Dyr. Gimnazjum Wobrom - J. Drozd-Gieryski
Kierownik Szkoły Nr. 8 - A. Ożonka
Kierownik Szkoły Nr. 1 - J. Polczyński
Komendant Och. Strazy Północnej Wobrom - A. Kramlich
Komendant Och. Strazy Północnej Fabryka - Wł. Pietrus
Przew. Kongregacji Kupieckiej - J. Mazurek
Starosta Cechu Rzemiosł Skórzanych - Ks. Kulka
Starosta Cechu Metalowo-Budowlanego - B. Radański
Starosta Cechu Złotowego - Am. Bińczycki
Starosta Cechu Ziemiołowego - T. Sowiński
Dzielnice Harcerskie Wobrom-Kłodzko - Wł. Hadt
Przew. K. P. H. Wobrom - Mgr St. Radziewicz

Komitet Wykonawczy

Sekretarz Janina Ałamanowa Przewodniczący Jan Dobrowolski Skarbnik Stanisława Traczowa
Członkowie Komitetu:
Ks. Urbanski Stanisław - Kapelan Drużyny
Prof. Mgr Oleńska Helena - Opiekunka Drużyny
Chwałek Irena - " " Zuch.
Sędzia Biabowski Jan - 1-szy wice Przew. K. P. H.
Filipecki Antoni - 11-gi " " K. P. H.
Czekaj Jan - Skarbnik Zarządu K. P. H.
Radoziejczyk Franciszek - Sekretarz " " K. P. H.
Dr Waligórski Kazimierz - Lebarz Drużyny
Prof. Polczyński Antoni - Opiekun Drużyny
Walewski Dominik - " " "
Dm. Biernacki Wincenty - Zastępca Komendanta Hufca
Radziejewicz Teresa - Komendantka Hufca Żeńsk.
Kuwalska Anastazja - Drużynowa
Żurkowski Stanisław - Drużynowy
Mazurek Wacław - Komendant Plutonu Strzalców

Odbędzie się

uroczystość

poświęcenia

sztandaru

Podhufca Harcerzy Wobrom

na którą ma zaszczyt zaprosić

Ob. *Przew. A. Krawczyk*

za Komitet:

Sekretarz Przewodniczący Skarbnik
(-) Ałamanowa J. (-) J. Dobrowolski (-) Traczowa Stan

Zaproszenie na uroczystość poświęcenia sztandaru Podhufca Harcerzy Wobrom w dniu 25.04.1948r.

Burmistrza Królewskiego Miasta Wobromia - Stanisława Gardyla, Przewodniczącego Rady Narodowej Wobromia - J. Wolffa, Przewodniczącego Koła Przyjaciół Harcerzy - Stefana Radziejewicza, Komendanta Powiatowego Hufca Harcerzy w Olkuszu - dh T. Barczyka, Komendanta Podhufca w Wobromiu - dh W. Biernackiego, Hufcowej Harcerki - dh T. Radziejewicz i wielu innych znakomitych gości z dyr. Gimnazjum prof. Drozd - Gieryskim, p. M. Mrozowską, Wł. Hadtem. Po wręczeniu sztandaru następuje uformowanie sztyku marszowego przez harcerki i harcerzy i cała uroczystość kończy się defiladą drużyn harcerskich, a następnie rozpoczyna się ognisko harcerskie, w którym udział biorą wszyscy zaproszeni goście i mieszkańcy miasta. Niewątpliwie było to jedno z najważniejszych wydarzeń z życia Harcerstwa Wobromskiego tamtych lat, dlatego pozwoliłem sobie opisać je bardziej szczegółowo. Obecny na tej uroczystości

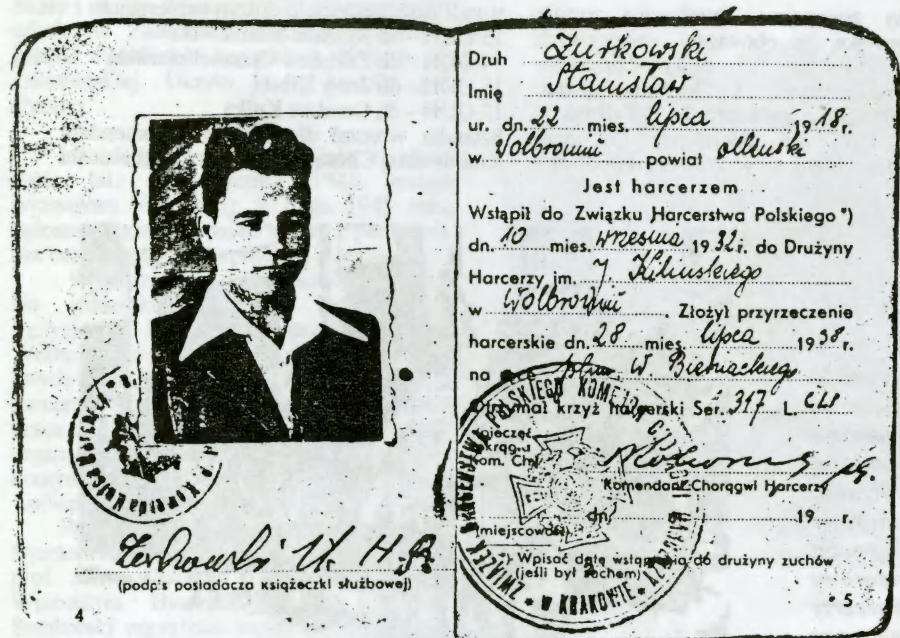
był, jak wspominałem, p. Wł. Hadt - zasłużony harcerz przew. KPH w 1936r. (niestety nieżyjący już dzisiaj). W lipcu 1948r. wobromska brać harcerska jedzie na obóz w Młynem od 1. VII - 28. VII., który wizytuje Burmistrz Miasta Wobromia St. Gardyla, natomiast harcerki z II WDH "Las" uczestniczą w obozie w miejscowości Kujan. Po wakacjach w 13 WDH Harcerzy następuje zmiana drużynowego i nowym drużynowym zostaje dh. Wacław Mazurek, przybocznym Antoni Gardela, zastępowymi: Jacek Gajos, Karol Tracz, Józef Biernacki, Stanisław Papaj. Drużyny, wspomagane finansowo przez Koło Przyjaciół Harcerstwa na czele którego stoi mgr Stefan Radziejewicz, działają bardzo dobrze. Jak można zauważyć - corocznie wyjeżdżają na obozy harcerskie, organizują kolonie i zimowiska.

W dniu 29.I.1949r. podczas spotkania oplatkowego harcerzy nagrody za najlepsze wyniki w pracy szkolnej i harcerskiej otrzymują Felicja Kajdówna, Władysława

Sosnowska, Edmund Dulski, Jacek Gajos, Fidelis Gajos. Po uroczystościach Św. Jerzego w kwietniu 1949r. drużyny uczestniczą w obchodach pierwszomajowych, a w lipcu wyjeżdżają na obóz do Okartowa.

Ważnymi wydarzeniami tamtych lat są: zlikwidowanie podziału na dwie organizacje harcerki i harcerzy, zaprzestanie wydawania pism harcerskich, poddawanie całego dorobku wychowawczego ostrej i niesprawiedliwej krytyce. Rok 1949 jest rokiem obaw o istnienie Harcerstwa. Harcerze Wobromscy kultywują dawne tradycje i jak pisałem jadą na obóz do Okartowa, ale wraz z nowym rokiem szkolnym praca w drużynach zaczyna być niemiłe widziana. Zbiórki harcerskie odbywają się pod kontrolą, instruktorzy są często inwigilowani przez służby państwowe. W końcu 1949 roku większość instruktorów, harcerki i harcerzy wycofuje się z pracy wobec rozwiązania Związku Harcerstwa Polskiego jako organizacji samodzielnej i podporządkowanej jej Związkowi Młodzieży Polskiej jako Organizacja Harcerska ZMP. Jedni odchodzą, inni zostają i próbują przetrwać mając w sercach ideały harcerskie. Po kryjomu na biwakach, zebraniach przekazują tradycję harcerską.

Dotarliśmy do smutnych i tragicznych lat historii harcerstwa gdzie za noszenie krzyża harcerskiego groziły represje ze strony władz. Ten stan totalnego niszczenia tradycji i ideałów harcerskich trwa do 1956r. w którym następują zmiany polityczne w Polsce, dające możliwość otwartego i samodzielnego działania harcerstwa. Pragnę dodać, że wobromscy harcerze dbając o swoje tradycje, przywiązani do ideałów harcerskiego życia, przechowują od 1949 roku swój sztandar w ukryciu. Sztandar ukryli dh A. Gardela i dh B. Tracz w kościele Św. Katarzyny, skąd wydobyl go dh M. Dudek i oddał w 1956r. druhowi S. Żurkowskiemu.

Książeczka harcerska dh Stanisława Żurkowskiego

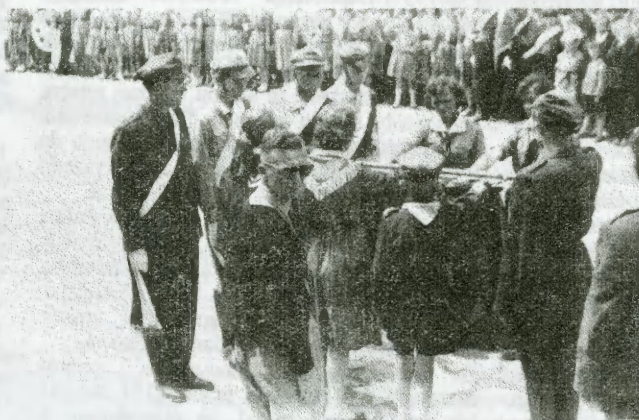
Z DZIEJÓW HARCERSTWA WOLBROMSKIEGO 1956 r.

Powstanie i działalność Koła Przyjaciół Harcerstwa

Po mrocznych dla harcerstwa latach 1949-56 w Łodzi odbywa się Zjazd Działaczy Harcerskich. Po burzliwej dyskusji postanawia reaktywować ZHP. Zdecydowano nawiązać do dawnych tradycji skautingu i harcerstwa przedwojennego. Reakcją działaczy z naszego terenu było zorganizowanie w dn.16.XII.1956r. w Olkuszu Zjazdu Instruktorów i Harcerzy z roczników przedwojennych i lat 1945-49. W zjeździe uczestniczyli Hufcowy Harcerzy z lat 1945-49 dh T.Barczyk, dh B.Szczygieł, dh W.Biernacki, a z Wolbromia obecni byli : dh S.Żurkowski, S.Żuławińska, J.Gajos, Z.Dulski. Po kilku godzinnych obradach omówiono założenia pracy harcerskiej iwołano Komendę Hufca Olkuskiego. Wniosek drużów z Wolbromia, aby powołać Podhufiec Wolbrom upadł, jednakże kronikarz 14 ODH dh. Z.Dulski, pisząc o tych wydarzeniach, stwierdza, że w 1957r. utworzono Podhufiec w Wolbromiu. Komendantem został dh. S.Żurkowski, a członkami dh S.Żuławińska, Z.Dulski. Po tych wydarzeniach 1956r. zostaje wyciągnięty z ukrycia i przekazany dh S.Żurkowskiemu stary harcerski sztandar.

W latach 1956-60, w okresie odbudowy struktur Związku Harcerstwa Polskiego, powrotu do tradycji i symboli harcerskich w Wolbromiu, dzięki zaangażowaniu wielu ludzi reaktywują się drużyny harcerek i harcerzy oraz zuchów. W styczniu 1957r. wznowia pracę drużyna im.E.Platter -drużynową zostaje dh R.Zgadźaj, a zastępowymi : K.Krężel, A.Podobińska, A.Mrozkiewicz, Z.Strzałka, A.Biała.Powstaje drużyna im.Stefana Okrzei - drużynowym zostaje dh J.Gajos, zastępowymi : J.Krężel, K.Krężel, M.Kozieł, A.Kulka. Wznawia pracę przy Szkole Podst. Nr 1 13 ODH z

drużynowym A.Szymańskim, żeńska drużyna prowadzona przez N.Marchaj, a opiekunem tych drużyn jest p. A.Ożożanka kierownik Szkoły Podst. Nr 1. Już od 1957r. drużyny wyjeżdżają na obozy letnie do Bocheńca (1957r.), a podczas roku szkolnego uczestniczą w rajdach, biwakach, organizując akcje zarobkowe. Zdobyte pieniądze przeznaczone zostają na utrzymanie drużyn

*Wręczenie sztandaru
13 ODH w Wolbromiu.
Od lewej : dh J.Gajos -
drużynowy 13 ODH*

harcerskich .W latach 1956 - 60 dzięki dużemu zaangażowaniu harcerzy i instruktorów stale rośnie liczba młodzieży w drużynach harcerskich. Duży wkład pracy w tych początkach działaniach ZHP w Wolbromiu wniosły następujące osoby : S.Żurkowski, S.Żuławińska, H.Popiołek, Z.Popiołek, J.J.Gajosowie, H.Trzebińska, N.Marchaj oraz przedstawiciele Koła Przyjaciół Harcerstwa w osobach : p.S.Kramarza,

harcerskiej z lat 1970 -1989, ale ze względu na ograniczoną ilość miejsca podam tylko najważniejsze fakty z życia ZHP Wolbrom. Z materiałów otrzymanych z Hufca ZHP w Wolbromiu, a rozpoczynających się od 1975r. przedstawiam skład Komendy Hufca, która przez wiele lat nie ulegała zmianie : komendant - dh K.Gumółka, z-ca dh S.Żurkowski, K.Palka. W skład Rady hufca wchodzi następujące osoby : J.Neupauer, W.Gil, Z.Lew, R.Palka, M.Zgadźaj, H.Witos, M.Własiewicz, H.Trzebińska, K.Pacia, Z.Gil. Komendantami Szczepów harcerskich działających przy szkołach podstawowych są :

Szkoła Podst. Nr 1- dh Wacław Gil
Szkoła Podst. Nr 2 - dh Regina Palka
LO Wolbrom - dh Zdzisław Janik

Z ważnych wydarzeń lat 80-tych należy odnotować dzień 28.XI.1983r., kiedy to nastąpiło połączenie Hufców Pilica, Żarnowiec, Wolbrom i powołano jeden Hufiec w Wolbromiu i nadano im. Oddziału Bartosza Głowackiego.

*Od lewej :
dh T.Barczyk,
dh W.Biernacki*

KOŁO PRZYJACIÓŁ HARCERSTWA W WOLBROMIU

powstanie i działalność do 1987r.

Koło Przyjaciół Harcerstwa (KPH) zrzeszało w swych szeregach ludzi, którzy pomagali harcerkom i harcerzom w pozyskiwaniu funduszy na działalność drużyn harcerskich. Zgromadzone fundusze przeznaczone były na zakup sprzętu obozowo-biwakowego, pomoc finansową dla mniej zamożnych harcerzek i harcerzy podczas wyjazdów na obozy letnie, zimowiska, biwaki.

Początki działalności KPH w Wolbromiu sięgają 1924r., a więc lat, w których w Wolbromiu działa I Drużyna Harcerzy im.H.Czarnieckiego. 2.XI.1924r. odbywa się zebranie organizacyjne KPH, na którym wybrano zarząd, w jego skład weszły następujące osoby : M.Mrozowska, J.Mazurek, ks.W.Szczygielski, J.Urban, S.Wolski. Podczas zebrania drużynowy IWDH dh W.Hadt przedstawia obecnym szczegóły dotyczące działalności drużyny harcerskiej. Odczyt na temat pracy harcerskiej wygłasza prof. Gimnazjum Olkuskiego p.Libura. W protokole posiedzenia KPH zanotowano, że w zebraniu oprócz wyżej wymienionych osób uczestniczyli : ks.J.Zalewski, H.Ożożanka, J.Sygula, M.Sosnowski, W.Żuchowicz, J.Rotter, B.Pelka, W.Gołębiowski, J.Mazurek, F.Słota, J.Perkowski, S.Wojdacki. W dniu 23.XI.1924r. odbywa się kolejne zebranie, na którym wybrano władze KPH w Wolbromiu. W zebraniu wzięło udział 23 osoby, prezesem KPH Wolbrom został p.S.Wojdacki, na skarbnika wybrano ks.W.Szczygielskiego, na sekretarza F.Bińczyckiego. Nowe władze ustalają składkę dla członków KPH w wysokości 1zł miesięcznie. KPH ulega rozwiązaniu w 1926r. wraz z zawieszeniem działalności drużyny harcerskiej.

W dniu 18.IV.1936r. w lokalu Szkoły Podstawowej przy ul. Mariackiej odbywa się zebranie organizacyjne KPH pod przewodnictwem Hufcowego Harcerzy z Olkusza dh M.Kaczmarczyka. Obecnych jest wielu mieszkańców Wolbromia i nieomal wszyscy zapisują się do KPH. W skład wybranego zarządu wchodzi : J.Palczyński-nauczyciel, A.Niepsuj-sekretarz Sądu Grodzkiego, S.Kalińska, T.Kręzel, W.Haberko, A.Ożożanka, P.Kowalczyk, J.Bijakowski. Na prezesa KPH wybrano p.W.Hadta, na sekretarza p.Adama Czekaja, na skarbnika p.St.Kalińską. KPH liczy ponad 100 członków, którzy regularnie opłacają składki miesięczne w wysokości 20-50gr., a niektórzy, jak ks.proboszcz, sędzia, lekarze, aptekarz po 1zł. KPH organizuje akcje zarobkowe w postaci loterii fantowych, zabaw tanecznych "Andrzejki", św.Mikołaj, a zarobione pieniądze przeznaczają na pokrycie potrzeb drużyn harcerskich. Budżet na 1937r. uchwalono w kwocie 630 zł, 60 gr. i zakupiono namiot, oraz sprzęt obozowy dla drużyn, dofinansowano działalność drużyn w wysokości po 125 zł i 50 zł dla "Gromady Żuchowej". Wobec rosnących potrzeb drużyn i skromnych dochodów powstaje myśl

zorganizowania sklepiku harcerskiego z przyborami szkolnymi. Wypożyczenie regałów i lad sklepowych, oraz skredytowanie towaru w wysokości 250zł zaofertował p.M.Kaczmarczyk z Olkusza. Zarząd KPH propozycję przyjął i wyasygnował 250 zł i fundusz sklepu wyniósł 500zł. W skład komitetu sklepowego weszli: p.W.Hadt, T.Kręzel, W.Biernacki, J.Bratak, którzy imieniem KPH podpisali umowę najmu lokalu od p.Sowińskiego i zajęli się kupnem towaru od państwa Rotterów. Na kolejnym zebraniu ustalono termin otwarcia sklepu na 15.III.1937r. Ostatecznie uroczyste otwarcie nastąpiło w dn. 21.III.1937r., a jego pierwszym sprzedawcą został p.Franciszek Kręzel. Sklep miał siedzibę przy ul.Piłickiej. Pieniądze uzyskane ze sklepu w dużej mierze przyczyniły się do poprawy funkcjonowania drużyn harcerskich na terenie Wolbromia do 1939r., a dochody były niemałe: dla przykładu dochód za 9-mcy1937r. wyniósł 2.200 zł.

W dniu 23.III.1938r. zostaje wybrany nowy zarząd KPH, w jego skład wchodzi: M.Mrozowska, W.Biernacki, A.Ożożanka, W.Kluczeńska-Waniek, St. Kalińska, F.Żelichowska, a prezesem KPH zostaje p.sędzia Sądu Grodzkiego Jan Bijakowski. Z kronikarskiego obowiązku pragnę zaznaczyć, że założony przez KPH sklepik harcerski powoli zaczął się przeistaczać w księgarnię i pracował przez lata okupacji jako sklep Spółdzielni "Praca".

Ponieważ w 1939r. wybucha wojna i przerywa legalną pracę harcerzy na terenie Wolbromia, KPH również zawiesza swoją działalność. Po zakończeniu działań wojennych, wraz z odradzaniem się struktur

harcerskich w Polsce, w Wolbromiu reaktywuje się Koło Przyjaciół Harcerstwa. Zebranie organizacyjne odbywa się w dn.22 V 1946r. w lokalu Szkoły Powszechnej przy ul. Mariackiej. Na zebraniu obecne są 53 osoby, a przewodniczy dyr. Gimnazjum w Wolbromiu p.J.Drozd - Gierymski, sekretarzuje W.Chwastek, asesorami są p.J.Bijakowski, S.Radziewicz, W.Biernacki, J.Dobrowolski, P.Kowalczyk. Do zarządu jednomyślnie wybrano : S.Radziewicz, J.Dobrowolskiego, J.Czekaja, F.Dulskiego, Filipeckiego i S.Półkoszka. W skład komisji rewizyjnej weszli: W.Chwastek, K.Kulka, A.Majcherkiewicz. Na zebraniu organizacyjnym zebrano fundusze w wysokości 4792 zł na poczet KPH. Podczas zebrania w dn. 15.II.1948r., przy obecności 55 członków KPH, na prezesa wybrano mgr.Stefana Radziewicza. Budżet na rok 1948 uchwalono w kwocie 220.000 zł. Ten skład KPH przetrwał do 1949r., kiedy rozwiązano ZHP jako organizację samodzielną i wcielono do ZMP jako Organizację Harcerską ZMP.

Po wznowieniu działalności ZHP 1956r., odradzają się również struktury KPH. Z posiadanych informacji, a jest ich bardzo mało, pragnę wymienić kilka osób, które aktywnie włączyły się w ruch Przyjaciół Harcerstwa, a byli to m.in: p.S.Kramarz, W.Słota, Z.Atman, J.Ciepał, H.Gardela, W.Kazimierski, S.Ligienza, p.Biela. W 1979r. w skład KPH Wolbrom wchodzi następujące osoby : przew. KPH - p.M.Domagała, z-ca - W.Augustowski, J.Kibil, sekretarz - W.Gil.

Ze względu na brak dokładnych informacji z lat 1960-95 ograniczę się do stwierdzenia, że harcerze wolbromscy mieli zawsze przyjaciół. Pomoc nadchodziła ze strony władz Wolbromia, zakładów pracy ("STOMIL" Wolbrom, Technatrans, GS Wolbrom, PSS Społem, Spółdzielnia Szewców). Dużą

Jarnołtówek 1961r.

Od lewej : St.Żurkowski, N.Marchaj, K.Pałka, A.Kulka, M.Dudek.

życzliwością darzyli nas harcerzy
dyrektorzy wymienionych zakładów :
p. Wl. Baniś, p. M. Domagała,
p. M. Ligienza, p. S. Rdest i wielu innych.

Trudno wymienić wszystkich.
Niech wybaczą Ci, których
przypadkowo pominąłem. Wszystkim
jesteśmy jednakowo wdzięczni.

Kończąc naszą opowieść o historii
Związku Harcerstwa Polskiego w
Wolbromiu pragnę podziękować
osobom, które udostępniły i
przekazały na moje ręce materiały
historyczne dotyczące harcerstwa w
Wolbromiu. Proszę o wybaczenie, że
ostatni okres działalności ZHP
Wolbrom, a więc lata 1960-1989
został napisany tak ogólnikowo.
Zrobiłem to celowo dlatego, że jest to
okres, który większość z nas pamięta
doskonale, a nam chodziło o możliwie
najwierniejsze przedstawienie
początków działalności ZHP
Wolbrom.

Pragnę podziękować za pomoc
i udzielił mi p. F. Kołodziejczyk,
p. M. Kaczmarczyk, dostarczając
unikatowe materiały z pracy KPH z
lat 1924-39 oraz 1947-49.

Stanisław Milejski

Drużyna harcerska wraz z drużynowymi i gronem pedagogicznym
Szkoły Podstawowej Nr 1 : dh St. Żuławińska, dyr. E. Musiał, H. Popiołek,
St. Żurkowski, Zb. Popiołek, dyr. St. Lorens

Ch 1
8/XI. 1924.
Protokół
Zebrań organizacyjnego Koła Przyjaciół
Harcerzy w Wolbromiu. Zaproszono na prelegtor-
la p. Hajdackiego dotychczasowego prezesa
patronatu który zaproponował następujące
osoby do Zarządu zebrań:
p. Chroczowska
" Chłaniuch
Ks. Szarycki
p. Urban
p. Wolski Inżynier
Zaproszając zebranych do zgłaszania się na
członków. Wskazano głow. Ks. Szaryckiemu
który wzięto do dyskusji. Otrzymał Druż-
nowy Sztandar mów o harcerstwie i mieśco-
wi Drużynie. Następnie przewodniczący
poleca odczytać listy osób zaproszonych na
adw. wygłoszony przez p. Kiberskiego profesora
Gimnazjum państwa w Olsztynie a następnie

Wręczenie sztandaru 13 WDH w dniu
19.06.1960r. na Rynku w Wolbromiu.
Sztandar wręcza dh T. Barczyk -
hufcowy z Olkusza, kłęczący i odbiera
sztandar dh J. Gajos - drużynowy 13
WDH.

Protokół z zebrania organizacyjnego Koła Przyjaciół Harcerzy w Wolbromiu
w dniu 2 listopada 1924 roku.

Obozy, rajdy, zimowiska harcerskie w latach 1924 - 70

Borowa Góra k/Wolbromia	1924
Łekawa - kurs instr.	1925
Barcice	1934
Rytro	1934
Falków	1935
Złot w Spale	1935
Żarki	1936
Sianki	1937
Chochółów	1937
Mąchocice	1938
Łekawka	1939
Sutówek	1939
Choina	1947
Węgierska Górka - kurs drużynowych	1947
Śmiechowo - kurs drużynowych	1947
Pazurek	1947
Młynne	1948
Obóz wędrowny	1948
Zimowisko w Zakopanem	1948
Okartowo	1947 i 1949
Dukla	1958
Piwniczna - kurs	1957
Bocheniec	
Folusz	1958
Piasutno	1959
Lipowica	1960
Jarnołtówek	1961
Stasiany	1962
Chwalisław	1963
Dębno	1964
Bobrowa - obóz międzyn.	1965
Podkamionka	1965
Cisiec	1966
Ujanowice	1967
Ujanowice	1968
Ryczywół	1968
Sielpia	1969
Jarosławiec	1970

*Przyboczny 13ODH
Rysiek Malinowski.
Wolbrom 1949r.*

*Lipowica 1960r. Od lewej : W.Bockenheimer, A.Dudek, M.Popiołek,
J.Gajos, N.Marchaj, St.Gubała, J.Gajos.*

MODLITWA HARCERSKA

O, Panie Boże Ojczy, nasz,
W opiece swej nas miej,
Harcerskich serc Ty drgnienia znasz,
Nam pomóc zawsze chciej.

Wszak Ciebie i Ojczyznę miłując,
Chcę dla niej żyć,
Harcerskim prawom w życia dniach
Wiernymi zawsze być.

O, Boże Stwórco świata dusz,
Królestwem naszym bądź
I chroń od wszelkich wichrów burz,
Kieruj nami i rządz.

Wszak Ciebie i Ojczyznę miłując,
Chcę dla niej żyć,
Harcerskim prawom w życia dniach
Wiernymi zawsze być.

Mam szczerą wolę całym życiem
pełnić służbę Bogu i Polsce,
nieść chętną pomoc bliźnim,
być posłusznym prawu harcerskiemu.

1. Harcerz służy Bogu i Polsce i sumiennie spełnia swoje obowiązki.
2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznawać.
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
10. Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach, nie pali tytoniu, nie pije napojów alkoholowych.

1932r.

Drużyna żeńska
im Emilii Platter
(zdjęcie z lat trzydziestych)

Wycinki prasowe o działalności Harcerstwa w Wolbromiu z lat trzydziestych.

Harcerze w Wolbromiu

Nareszcie Wolbrom dał o sobie znać. Harcerstwo tutajjsze pomnaża się i krzepnie gąszczem. Do istniejącej tu od dawna drużyny żeńskiej przybywa drużyna męska, założona przy szkole powszechnej nr. 1. Związek tej drużyny powstał dzięki zabiegom dła W. Biernackiego, nauczyciela przy tejże szkole. Drużyna liczy obecnie 36 członków, a drużynowym jest sam organizator dła Biernacki.

Aby przyjąć z pomocą pożytecznej organizacji młodzieży, społeczeństwo Wolbromia w dniu 18 kwietnia na zebraniu w lokalu szkoły powszechnej nr. 1 powołało do życia Koło przyjaciół harcerstwa. Do zarządu Koła weszli obywatele tutajjszego miasta, znani z ofiarnej pracy piastujący poważne stanowiska: b. harcerz, sekretarz gm. Dłużec p. Hadt, jako prezes koła; p. Adam Niepsuj, sekretarz sądu grodzkiego — jako sekretarz; p. Stanisław Keliński — skarbniczka oraz jako członkowie zarządu: druh Wincenty Biernacki, druhna Władysława Waniekówna, druhmowa żeńskiej drużyny, p. Władysław Haberko, sekretarz zarządu miejskiego, p. Antonina Ożożanka i kierownik szkoły p. Julian Palczyński. Na kapelana powołano ks. Wojciecha Pedrycę. Komisję rewizyjną stanowią: pp.: St. Dulski, Wacław Chwastek i Jan Rogalski.

Tempa Dnia

W OLSKUSZU

NOWA DRUŻYNA HARCERSKA W WOLBROMIU

WOLBROM, 29 kwietnia (On). W Wolbromiu powstała pierwsza drużyna harcerska męska, założona przez p. Biernackiego, nauczyciela szkoły powsz. nr. 1 w Wolbromiu.

Równocześnie powołano do życia przy drużynie Koło przyjaciół Harcerstwa z prezesem p. Wł. Hadtem. Kapelanem drużyny został ks. Pedrycz.

(On) W DNIU ŚW. JERZEGO. Harcerze olskuscy i wolbromscy obchodzili w ub. niedzielę święto swego patrona, św. Jerzego. Po nabożeństwie harcerze olskuscy urządzili ognisko na jednym z większych wzgórz pod Olskuszem, gdzie kilkunastu harcerzy złożyło przyrzeczenia na ręce hufcowego p. Kaczmarczyka. — W Wolbromiu w sali strażackiej harcerze urządzili wieczornice, pod kierownictwem p. Waniekówny. Podczas obydwu uroczystości przemawiał prof. Wiatrowski z Olskusa.

ZŁOT HARCERZY i HARCEREK z powiatu Olskuskiego

Hufiec olskuski harcerzy dwudziesto pięciolecie istnienia harcerstwa na terenie Zagłębia uczcił pięknym obchodem, w program którego wszedł zlot harcerzy i harcerzek z całego powiatu.

A więc wzięli udział druchowie z Olskusa ze wszystkich trzech drużyn i nowopowstała gromada harcerzy wodnych oraz z Bolesławia, ze Sławosowa, z Klucza, z Jarosławca, z Wolbromia, a także druchny z dwóch drużyn olskuskich i z Wolbromia.

Po zbiórce w parku na Czarnej Górze, przy dźwiękach orkiestry gimnazjalnej drużyny udały się do kościoła parafialnego na mszę św., gdzie podniosłe kazanie wygłosił kapelan hufca, ks. dr. Przygodzki. Po mszy św. drużyny przedefilowały przed władzami. Atrakcją defilady były efektowne gromady zuchów pędzących koła oraz cwałujących na kwadrygach. Ogółem

w defiladzie wzięło udział 600 druchów druchen i zuchów. Z drużynami przyjechali ich opiekunowie i członkowie Kół przyjaciół harcerzy.

O godzinie 3 popoł. w parku na Czarnej Górze drużyny popisywały się przed licznie zgromadzoną publicznością.

Druchny zademonstrowały mapę Polski i szereg regionalnych tańców. Druchowie dali pokazy gimnastyczne, a najmilszy z milusińskich — zuchowie dowiedli, że nie zasypują gruszek w popiele. Podczas pokazów przygrywali harcerze z 10 drużyn szkoły rzemieślniczej.

Na zakończenie rozpalono tradycyjne ognisko, przy którym młodzi druchowie złożyli przyrzeczenia i otrzymali krzyże. Piękną gawędę wygłosił przy ognisku prof. Mikita.

WIEŚCI WOLBROMSKIE - Wydawca : Biuro Promocji i Reklamy "FAMA".
Redaktor naczelny : Wojciech Szota
Adres : ul. Żwirki i Wigury 32, 32-340 Wolbrom
Biuro czynne w godz. 10-14 (za wyjątkiem sobót) telefon : Wolbrom 441 413
Druk : FUH "HEDAM" - Wolbrom ul. Krakowska 35

Konto : BGŻ Katowice
BS Wolbrom
827014 - 927349
112888 - 25411